Eski Bir Mason Dergisinden Alıntı

“Kadınlarımız Mason Olabilir mi?”

Türkiye’de Masonluk ilk kez 1909 yılında Türk localarını bir araya getirmek suretiyle **“Maşrık-ı Âzam-ı Osmanî** (Osmanlı Büyük Doğusu) adı altında örgütlenmişti. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra bu örgüt, **Türkiye Büyük Maşrıkı** adını almıştı. 1931 yılında Türkiye Büyük Maşrıkı **“Büyük Şark”** adı altında bir dergi yayımlamaya başlamıştı.



Bu aktarımın konusu olan makale, işte bu derginin 3. sayısında yer almıştı. İlginç olan nokta, bu makalenin aslında 1921 yılında kaleme alınmış oluşuydu.
Bu makale, 2015 yılında www.masonpedia.com adlı sitede yayımlandı.

Yazan: İbrahim Necmi, Nahama Kohen, 6 Mayıs 1337 (1921)

Derleyen: Murat Özgen Ayfer

Aşağıdaki metin hayli zor anlaşılır bir eski dil ile yazılmış olduğundan, okuyanlara kolaylık olması için her bir paragrafın altına Öz Türkçe karşılıkları yazılmıştır.

Öz Türkçeleştiren: Derya Gül-2015

Matmazel Varvara Foya namındaki bir kadına talepname itası teklif olunmak hasebiyle Mahfili Muhterem’de kadınların mahfili muhteremlere kabulleri caiz olup olmayacağı meselesi mevzubahis olmuş ve 10 Nisan 337 (=1921) tarihli celsede bir rapor ihzarı komisyona havale edilmiştir. Komisyon mevzubahis olan Matmazelin şahsına münferit bir hadise sıfatı ile bu talep ve teklif hakkında yapılacak muameleye yalnız Mahfili Muhterem’in hâkim olduğunu teemmül ederek bu cihetlerle uğraşmamıştır, yalnız bu münferit hadisenin uyandırdığı umumî meseleyi tetebbu ile iştigal etmiştir.

Matmazel Varvara Foya isimli bir kadına “talepname *(istek belgesi)*” verilmesinin önerilmesi nedeniyle Sayın Locada, kadınların sayın localara kabullerinin mümkün olup olmayacağı konusu gündeme gelmiş ve 10 Nisan 1921 tarihli oturumda bir rapor hazırlanarak, komisyona iletilmiştir. Komisyon söz konusu olan bu olayın, Matmazelin şahsına yönelik ve bireysel bir olay olması nedeniyle, bu talep ve teklif hakkında izlenecek tutumun yalnız söz konusu Sayın Loca’nın hâkimiyetinde olduğunu ayrıntılarıyla düşünerek, olayın bu yönleriyle uğraşmamış, yalnız bu şahsi olayın ortaya koyduğu genel *(herkesi ilgilendiren bu)* meseleyi derinlemesine araştırmakla uğraşmıştır.

Komisyon bu tetebbuatını muhtelif nokta-i nazara tevcih eyledi ki bunların birincisi kadınların şimdiye kadar Masonluğa kabul edilmiş olup olmadıklarını, bu mesele hakkında âlemi masonînin tarzı telâkkisi hakkında tarihî malumat cemi; ikincisi mason kavanini esasiye ve an'anatı kadimesine nazaren kadınların mason mahfiline kabullerine bir mâni olup olmadığı; üçüncüsü, alelûmum kadınların mason olup olmamaları hakkında aklı selimin, ve cemiyeti beşeriye teşkilâtındaki telâkkiyatı haziranın mukteziyatı; dördüncüsü alelhusus Türkiye'de mevcut şeraiti hazırai içtimaiyenin bu hususta bir mâni teşkil edip edemeyeceği noktasıdır.

Komisyon bu araştırmayı çeşitli bakış açılarına yöneltti ki, bunların birincisi kadınların şimdiye kadar Masonluğa kabul edilmiş olup olmadıklarını, bu mesele hakkında mason dünyasının görüşleri ile ilgili tarihî bilgilerin tümü; ikincisi mason anayasasına ve eski geleneklerine göre kadınların mason locasına kabullerine herhangi bir engel olup olmadığı; üçüncüsü genel olarak kadınların mason olup olmamaları hakkındaki sağduyunun ve insanlık topluluğu/derneği örgütündeki gerekçelerin nedenleri; dördüncüsü özellikle Türkiye'deki bugün geçerli olan mevcut toplumsal koşulların bu hususta bir engel oluşturup oluşturmadığı noktasıdır.

Komisyon bu nokatı esasiyeyi tetkik ve tetebbü ederken evvelemirde bir düsturu pişi nazarı dikkate almıştır ki o da beşeriyete bir hakikat nuru vadeden din, mezhep, tarikat, akide, meslekî, felsefî, hayrî cemiyetler ve sair emsali müesseselerden hiçbirinin bu nuru hakikati müsteit ve muktedir hiçbir ferdi beşerden deriğ etmediği hakikati esasiyesidir. Fizyoloji ve psikoloji itibarı ile aralarında fark olsun olmasın, erkek ve kadın beşeriyetin bir uzvudur, bu iki cinsten herhangi birinin fikdanı beşeriyetin zeval ve indirası demektir; böyle olunca beşeriyete faideli olduğunu iddia eden ve insana insanlığını öğretmek ve vezaifi insaniyesini tanıtıp yaptırmak isteyen hiçbir müessese erkeğe hasrı mesai ile kadını fevait ve hakayıktan mahrum edemez.

Komisyon bunları inceleyip, araştırırken her şeyden önce genel bir ilkeyi göz önünde bulundurmaya dikkat etmiştir ki, o da insanlığa bir gerçek ışığı vadeden din, mezhep, tarikat, inanç, meslekî, felsefî, hayır dernekleri vb. kurumlardan, oluşumlardan hiçbirinin bu gerçek ışığını, güçlü hiçbir bireyden esirgemediği temel gerçeğidir. Fizyolojik ve psikolojik açılardan, aralarında fark olsun olmasın, erkek ve kadın insanlığın birer parçasıdır, bu iki cinsten herhangi birinin eksikliği insanlığın yok olması ve dağılması demektir; böyle olunca insanlığa faydalı olduğunu iddia eden ve insana insanlığını öğretmek ve insanlık vazifesini tanıtıp, bunu uygulatmak isteyen hiçbir kurum, kuruluş veya oluşum erkeğe atfedilen çalışma ile kadını bu faydalardan ve gerçeklerden mahrum edemez.

Âlemşümul bir hakikatin remzi olan nur ve ziyai masonî de beşeriyete müfit bir silsilei mesainin mahsulü olduğuna göre esasen ve nıahiyeten elbette kadın, erkek bütün insanlığa âm ve şamil olmak lâzımdır. Komisyon esas itibariyle kadının erkek gibi mason mesaisine iştirak ve "Mason Nuru Ziyası"ndan intinare hakkına malik olduğunun bir hakkı tabiî olduğunu kabul etmiş, yalnız bu hakkı tabiînin tatbik ve icrasına bir mania mevcut olup olmadığını taharriye hasrı eşgal eylemiştir.

Evrensel bir gerçeğin simgesi olan "Gerçek Işığı", masonların insanlığa yararlı bir dizi çalışmasının da eseri olduğuna göre esasen bunun elbette kadın, erkek bütün insanlığa açık ve bütün insanlığı kapsayıcı olması gerekmektedir. Komisyon esas itibarıyla kadının, erkek gibi mason çalışmasına katılımı ve "Mason Gerçek Işığı"nı alması hakkına sahip olmasının doğal bir hakkı olduğunu kabul etmiş, yalnız bu hakkın uygulanmasına bir engel mevcut olup olmadığının incelenmesine yönelik çalışmalara başlamıştır.

İşte şu esaslar hakkında tecrübesizliğimiz ve noksan malumatımız hasebiyle sehiv ve hatadan ari olduğu iddiasına imkân tasavvur edemediğimiz tetebbuatımız neticelerini şu raporumuzla berveçhi zir arz ediyoruz.

İşte şu esaslar hakkında tecrübesizliğimiz ve eksik bilgilerimiz nedeniyle yanıltıcı ve hatasız olduğu iddiasının olanaklı olduğunu düşünmediğimiz araştırma sonuçlarımızı, şu raporumuzla aynen aktarıyoruz.

Malûmatı Tarihiye

Tarihî Bilgiler

Masonluğun kadîm ve âdeta esatire karışmış görünen mebadisinden zamanımıza kadar mufassal ve hususile salâhiyettar mason kuvvai âliyesinin tasdikine mukteren bir tarihe müsadif olmadık, binaenaleyh tarihî malûmat için muhtelif ansiklopedilerle Masonluğun leh ve aleyhinde zaman zaman neşredilmiş asarı muhtelifeye müracaat mecburiyetinde kaldık; bu asarın Kadın Masonluğu hakkında verdiği tafsilâtı birbirine rapt ve mezcedince atideki nokat taayyün ve tahakkuk etmiş oldu.

Masonluğun çok eski ve âdeta efsanelere karışmış görünen ilk unsurlarından zamanımıza kadar ayrıntılı ve yetkili büyük mason güçlerinin onayladığı herhangi bir tarihe rastlamadık, dolayısıyla tarihî bilgiler için farklı farklı ansiklopedilerle, Masonluğun lehinde ve aleyhinde yayımlanmış çeşitli kaynaklara başvurmak zorunda kaldık, bu kaynakların Kadın Masonluğu hakkında verdiği ayrıntılı açıklamaları birbirine bağlayıp, ekleyince aşağıdaki noktalar ortaya çıktı.

Evvelâ Fransa'da pek kadîm zamanlardan beri Masonluk nuru ziyasını erkekler gibi kadınlara da neşrü tamim eylemiştir. Kadın mahfillerinin Fransa'da ilk faaliyete başlaması **1730** tarihlerine tesadüf eder. Bu fikrin evvelâ nerede doğduğu malûm değilse de bir Fransız mahsulü fikri olduğu iddia olunmaktadır. Fransa'da ilk asrî mahfil 1725 tarihinde tesis edildiğine nazaran bundan hemen beş sene sonra kadınların da bu cereyan ile alâkadar olması da bu fikri teyit eylemektedir.

Öncelikle Fransa'da çok eski zamanlardan beri Masonluğun "gerçek ışığı" erkekler gibi kadınlara da yayılarak herkese genelleştirilmiştir. Kadın localarının Fransa'da ilk faaliyetlerine başlaması **1730** tarihlerine rastlamaktadır. Bu fikrin ilk defa nerede doğduğu belli değilse de, bunun Fransız yaratımı *(kaynaklı)* bir fikir olduğu iddia edilmektedir. Fransa'da ilk çağdaş loca 1725 tarihinde kurulduğuna göre, bundan hemen beş sene sonra kadınların bu akımla *(gelişmeyle)* yakından ilgilenmeleri de, bu fikri doğrulamaktadır.



Bidayette kadınların mesaiyi masoniyesi gayrimuntazam, kuvvai âliyei idarece gayrimusaddak vaki olmuş, ve ancak **1760** tarihlerine doğru Kadın Masonluğunun eşkâl ve merasimi mahsusası tayin edilmeğe başlanarak, **1774** tarihinde bu eşkâl ve merasim mason kuvvai âliyei idariyesince kabul ve tasdik edilmiştir.

Başlangıçta kadınların masonik çalışmalarının gayrimuntazam olduğu, büyük güçlerce *(yetkililerce)* doğruluğu ve işleyişi onaylanmamış olduğu ortaya çıkmış ve ancak **1760** tarihlerine doğru Kadın Masonluğunun şekli ve törenleri hususi olarak saptanmaya başlanarak, **1774** tarihinde bu nitelikler ve törenler, mason yetkili kurumları *(büyük mason güçleri yöneticileri)* tarafından kabul edilmiş ve onaylanmıştır.

1777 tarihinde **Marki de Sesüval** ile diğer bazı muteber ve maruf biraderlerin delâlet ve muavenetleri ile saraya mensup birçok kadın, o zamanki Üstadı Azamın zevcesi Düşes de Chartres ile Düşes de Bourbon, Prenses Rölâmbal, Markiz de Cortillon, Kontes de Polignac, Kontes de Clıoiseul Gauthier, Vikontes de Foi, **«La Candeur»** Mahfili Muhterimine merbut bir **«adoption»** mahfili tesis ve Fransız Maşrık-ı Âzamı'ndan müsaade istihsal eylemişlerdir.

1777 tarihinde **Marki de Sesüval** ile diğer bazı saygın ve tanınan biraderlerin yönlendirmeleri ve yardımları ile saraya mensup birçok kadın, o zamanki büyük üstadın eşi Düşes de Chartres ile Düşes de Bourbon, Prenses Rölâmbal, Markiz de Cortillon, Kontes de Polignac, Kontes de Clıoiseul Gauthier, Vikontes de Foi, Sayın **"La Candeur Locası"**na bağlı bir **"adopsiyon locası *(üvey loca)*"** kurmuş ve Fransa Büyük Doğusu'ndan izin almıştır.

Düşes de Bourbon Hemşire Fransa'daki bütün «adoption» mahfillerinin "Üstadeyi Azamı" unvanını kabul etmiş saraya mensup birçok ekâbiri nisvan hanedanı kralîye mensup olan Düşes de Bourbon ve Düşes de Chartres Hemşirelere tebaan masonî mesaiye iştirak eylemişlerdir. Birkaç sene zarfında rical ve nisvandan mürekkep olan bu nevi mahfil pek ziyade tekessür etmiştir.

Düşeş de Bourbon Hemşire, Fransa'daki bütün "adopsiyon locaları"nın "büyük üstadı" unvanını kabul etmiş, saraya mensup birçok ileri gelen krallık hanedanlığına mensup olan kadınlar da Düşes de Bourbon ve Düşes de Chartres Hemşireleri takiben masonik çalışmalara katılmışlardır. Birkaç sene içerisinde asilzade *(saray çevresindeki yüksek zümredeki)* kadınlardan oluşan bu şekildeki localar oldukça artmıştır.

«Franc-Chevaliers», «Sainte-Josephine», «Anna-Creon», «Belle et Bonne», «Des Arts de Laminer» gibi müteaddit kadın mahfilleri tesis olunmuş pek mühim ve faideli hasenat ifasına muvaffak olmuşlardır.

«Franc-Chevaliers», «Sainte-Josephine», «Anna-Creon», «Belle et Bonne», «Des Arts de Laminer» gibi birçok kadın locası kurulmuş, çok önemli ve faydalı iyilik işlerinin yapılmasında başarılı olmuşlardır.

Hayfa ki **1780** tarihinde bazı esbabı siyasiye bu güzel ve kıymettar içtimaları inkıtaa uğratmıştır. Rusya İmparatoriçesi **II. Katerina, Madam Bonaparte** gibi birtakım nisvanın esamisi de mason hemşireler meyanında görülmektedir. **İngiltere Kraliçesi Viktorya** gibi daha yeni zamanlara mensup kadınların da tekris edildikleri kuvvetle rivayet edilmektedir.

Ne yazık ki **1780** tarihinde bazı siyasî sebepler, bu güzel ve değerli toplulukları kesintiye uğratmıştır. Rusya İmparatoriçesi **II. Katerina, Madam Bonaparte** gibi birtakım isimler de mason hemşireler içerisinde görülmektedir. **İngiltere Kraliçesi Viktorya** gibi daha yeni zamanlara mensup kadınların da tekris edildikleri kuvvetle söylenegelmektedir *(rivayet edilmektedir).*

İnkılâbı Kebir'den sonra «adoption» mahfillerinin ne zaman tesis olunduğu malûm değilse de herhâlde geçen asrı milâdîde Fransa'da gerek İskoç ve gerek Fransız tarikatlarına mensup müteaddit kadın mahfillerinin vücudu birçok asar delâletile sabit olmaktadır.

Büyük Devrim'den sonra "adopsiyon locaları"nın ne zaman kurulduğu belli değilse de, herhâlde geçtiğimiz miladî yüzyılda, Fransa'da, gerek İskoç ve gerek Fransız örgütlerine mensup birçok kadın locasının varlığına, pek çok eser işaret etmektedir.

Saniyen Almanya'da Fransa'ya tebaan **1774** tarihinden sonra kadınların Masonluğa kabulü fikri vücut bulmuştur.

İkinci olarak da, Almanya'da Fransa'yı takiben, **1774** tarihinden sonra kadınların Masonluğa kabulü fikri ortaya çıkmıştır.

Başlıca Bavyera hükümdarı **Şarl Teodor**'un teşebbüsü ile 1779'dan 1787'ye kadar Masonluk aleyhinde icra edilen takibat ve taharriyat esnasında bu hususa dair birçok muhabere evrakı elde edilmiştir. Bu mektuplar **Herkül, Minos, Kaon, Filon** gibi müstear imzalarla yazılmakla beraber muharrirlerinden bir kısmı keşfedilmiştir; ezcümle Engelstadt Hukuk Fakültesi muallimlerinden **«Weishaupt»** ve müşavir unvanını haiz **«Witfors» v**e Zevak ve Frankfurt Mahfili kebirinin **«Rite Eclectique»** denilen tarikatın müessisi Baron Kniffe, bu müstear isimlerin sahipleri oldukları tahakkuk etmiştir.

Ayrıca Bavyera hükümdarı **Şarl Teodor**'un girişimi ile 1779'dan 1787'ye kadar Masonluk aleyhinde uygulanan inceleme ve araştırmalar esnasında bu hususa dair birçok yazışma belgesi elde edilmiştir. Bu mektuplar **Herkül, Minos, Kaon, Filon** gibi sahte imzalarla yazılmakla beraber, mektupları yazanların bir kısmı keşfedilmiştir; örneğin "Engelstadt Hukuk Fakültesi" hocalarından **"Weishaupt",** müşavir unvanına sahip **"Witfors"** ve Zevak, Frankfurt Locası'nın elçisi ve **"Rite Eclectique"** denilen tarikatın üyesi Baron Kniffe gibi kişilerin, bu sahte isimlerin sahipleri oldukları doğrulanmıştır.

Bazı kitaplarda tesadüf edilen parçalarından anlaşıldığına göre bu biraderlerin kadınların Masonluğa kabul ve ithali faideli ve müsmir olacağını idrak ederek bunların teessüs ve intişarını kemali ehemmiyetle iltizam etmekte ve Kadın Masonluğu merasim ve eşkâlinin Fransa'dan gelmiş olduğu anlaşılan bir kitapta münderiç suretlere tevfikan tesbitini teklif eylemektedirler. Hatta mektuplardan bazılarının ilk tekrisler için birtakım kadınlar ve ezcümle mektup sahiplerinin en yakın akrabaları zikredilmektedirler.

Bazı kitaplarda rastlanan birtakım bölümlerden anlaşıldığına göre bu biraderlerin, kadınların Masonluğa kabulünün ve alınmasının faydalı, verimli olacağını algılayarak, bunların kurulması ve yayılmasının tam ve mükemmel bir önemle savunmakta, Kadın Masonluğu tören ve yapısının Fransa'dan gelmiş olduğu anlaşılan bir kitapta yer alan şekillerdeki işleyişe uygun olarak saptanmasını teklif etmişlerdir. Hatta mektuplardan bazılarında ilk tekrisler için birtakım kadınların -örneğin mektup sahiplerinin en yakın akrabalarının- adı anılmaktadır.

Salisen, **İtalya'da** da erkek mahfillerine merbut «adoption» mahfillerinin vücut ve intişarı birçok kitaba girmiştir.

Ayrıca, **İtalya'da** erkek localarına bağlı "adopsiyon localarının" ortaya çıkması ve yayılması birçok kitapta yer almaktadır.

Şurasını da itiraf etmek lâzımdır ki tarihî malûmatına müracaat ettiğimiz asarın cümlesinde Kadın Masonluğu, Erkek Masonluğuna merbut, fakat mülhak teşkilâta tabi bir müessese hâlinde tasvir olunmaktadır. Kadın mahfilleri umumiyetle erkek ve kadın muhtelit olarak icrai âmâl ettikleri ve bir mahfile merbut olan «adoption» mahfili, orada "Üstad-ı Azam" namını alan "Üstad-ı Muhterem" ile bir kadın "Üstad-ı Azam" taraflarından müştereken idare edildiği ve mahfillerin bütün nur ve ziyaları kendilerine muadil bir refika ile birlikte âmâle nezaret eyledikleri hâlde, erkek mahfili umumiyetle kadından ari olarak icrai amel eder. «Adoption» mahfillerine müptedi derecesindeki biraderler dahil olmazlar, refik derecesine tekris olunan bir müptedi «adoption» mahfilini ziyaret hakkını iktisap ve orada kadın müptediler ile beraber Şimal Sütunu'nu, «adoption» mahfillerinde Amerika iklimini işgal ederler; hâlbuki erkek mahfillerinde bir kadın ziyaretinin kabulü ancak "Maşrıkı Azam" veya "Şûrayı Âli" müsaadesi ile icra olunabilir. Mütalâa eylediğimiz kitaplarda Fransa'da 3 kadına bu fevkalâde müsaadenin verildiği, hatta bunlardan birinin M. Jules Ferri'nin tekrisinde hazır bulunduğu zikrolunmaktadır.

Şunu da itiraf etmek gerekir ki tarihî bilgilere başvurduğumuz çağın tamamında Kadın Masonluğu, Erkek Masonluğuna bağlı fakat teşkilâta eklenmiş bir kurum olarak tanımlanmaktadır. Kadın locaları genellikle çalışmalarını karma olarak uygulamayı ümit etmişlerdir. Bir locaya bağlı olan "adopsiyon locası, bağlı oldukları locada "büyük üstat namını alan üstadı muhterem" ile bir kadın büyük üstat tarafından ortaklaşa idare edildiği ve locaların bütün "gerçek ışığı"nı kendilerine denk bir eş ile birlikte denetlemeyi diledikleri hâlde, erkek localar genellikle kadınlardan ayrı olarak bu çalışmalarını gerçekleştirmeyi tercih etmişlerdir. Adopsiyon localarına çırak derecesindeki biraderler dahil olmazlar, kalfa derecesine tekris olunan bir çırak, adopsiyon locasını ziyaret etme hakkını elde eder ve orada kadın çıraklarla beraber, kuzey sütunu, "adopsiyon localarında" süslerler; hâlbuki erkek localarında bir kadın ziyaretinin kabulü ancak büyük üstat veya süprem konseyi izni ile yapılabilmektedir. İncelediğimiz kitaplarda Fransa'da 3 kadına bu sıra dışı iznin verildiği, hatta bunlardan birinin M. Jules Ferri'nin tekrisinde hazır bulunduğu söylenegelmektedir.



İskoç Tarikatı'nda dahi kadınların ve «adoption» mahfillerinin kabul edildiği müteaddit asarda görülmektedir. Hatta **İskoç Tarikat-i Atika Makbulü'**ne merbut «adoption» mahfilinde kadınlar için 5 derece kabul edildiği ve İskoç ve Fransız tarikatlarına mensup bazı mahfillerin bu derecatı az bularak on dereceye taksim ettikleri için mütekâmil İskoç Tarikatı unvanını aldıkları zikrolunuyor.

İskoç Tarikatı'nda bile "kadınların ve adopsiyon localarının" kabul edildiği, birçok eserde karşımıza çıkmaktadır. Hatta **Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'**ne bağlı adopsiyon localarında kadınlar için 5 derece kabul edildiği ve İskoç ile Fransız tarikatlarına üye bazı locaların bu derecelendirmeyi az bularak, on dereceye pay ettikleri *(böldükleri)* için Yetkin *(Gelişmiş)* İskoç Tarikatı unvanını aldıkları söylenmektedir.

Mason âleminde kadınların bir mevkii bulunduğu ve bu meselenin arada sırada konvanlarda mevzubahis olduğu görülmektedir.

Mason dünyasında, kadınların bir yeri bulunduğu ve bu meselenin arada sırada konvanlarda da gündeme getirildiği görülmektedir.

Şu tafsilâtı tarihiyeden müsteban olduğuna göre kadınların âlemi masoniye kabulleri keyfiyeti muhtelif yerlerde ve muhtelif zamanlarda birtakım kuyut ve eşkâl tahtında mevkii fiile dahi isal olunmuş ve herhâlde her zaman kemali ciddiyetle mevzubahis olmuş ve hiçbir vakit sureti katiyede ret ve inkâr edilememiş bir hakkı tabiîdir. Eğer mahfillerde bazı biraderlerimizin dermeyan ettikleri gibi alelûmum esasatı masoniye, yahut İskoç Tarikatı Atik ve Makbûlü'nün esasları kadınların kabulüne mâni olsaydı, şüphe yok ki ne «adoption» mahfilleri vücut bulur ne de mesele konvanlarda ve maşrıkı âzamlarda mevzubahis olur ve münakaşa edilirdi.

Şu tarihî incelemelerden anlaşıldığı üzere kadınların mason dünyasına kabulleri durumu; çeşitli yerlerde ve zamanlarda birtakım koşullara ve bunun biçimlerine göre konumlandırılmış *(birtakım koşul ve yapı içerisinde yer almaya dahi ulaşmış)*, herhâlde her zaman ciddi bir olgunlukla gündeme alınmış ve hiçbir zaman kesin bir şekilde reddedilip, inkâr edilmemiş doğal bir haktır. Eğer localarda bazı biraderlerimizin ortaya koymuş oldukları gibi genellikle mason yasalarının veya Eski ve Kabul Edilmiş İskoç Riti'nin esasları kadınların kabulüne engel olsaydı, şüphe yok ki ne "adopsiyon locaları" ortaya çıkar ne de bu mesele konvanlarda ve "büyük doğu"larda söz konusu olup tartışılırdı.

Bütün bu tafsilâtı tarihiyeden komisyon atideki netayici istihraca kendini haklı görmektedir:

Bütün bu tarihî incelemelere göre komisyon aşağıdaki sonuçlara ulaşmakta kendini haklı görmektedir.

1. Kadınların mason âlemine kabulleri hiçbir tarikatçe memnu değildir; zira memnu olmuş olsaydı evvelâ icra edilmezdi, saniyen müzakere ve münakaşasına hacet kalmazdı.

1. Kadınların mason dünyasına kabulleri hiçbir tarikatça yasak değildir; çünkü yasaklanmış olsaydı öncelikle uygulanmazdı ve ikincisi tartışılmasına, uzlaşılmasına da gerek kalmazdı.

2. Kadınların Türkiye Masonluğu'na kabullerine verilecek karar esasen bu keyfiyetin çok zaman tatbik edildiği ve elyevm edilmekte bulunduğu Fransa, İtalya, Almanya, gibi memleketlerde mevcut müessesatı masoniye ile bir inkıtaı münasebat tehlikesi arz etmez; çünkü kadınları bilfiil kabul edenler bizim bu hareketimizde kendilerine iltihaktan başka bir şey görmezler. Bu meseleyi münakaşa edenler de kendi aralarında mühim bir kısmın talep ve iltizam eylediği tarzı hareketi kendilerinden evvel tatbik etmiş olmamızdan münfeil olmazlar. Yalnız Kadın Masonluğunun kabulüne ait hiçbir malûmata müsadif olmadığımız İngiltere mason müessesatı bu meseleyi sui-telâkki edebilir ihtimali hatıra gelebilir; hâlbuki bu da şüphe yok ki varit değildir, zira müessesatı mezkûre «adoption» usulünü kabul etmiş olan diğer memalik mason müessesatı ile kat'i münasebat etmemekle böyle bir meseleyi bir vesilei inkıta addetmediği kabul etmiş demektir.

2. Kadınların Türkiye Masonluğuna kabullerine verilecek karar gerçekten bu durumun çok zaman uygulanmış ve bugün hâlâ uygulandığı Fransa, İtalya, Almanya gibi ülkelerdeki mevcut mason kurumları ile olan ilişkilerin kesintiye uğraması tehlikesini doğurmaz çünkü kadınları gerçekten kabul edenler bizim bu hareketimizde kendilerine katıldığımızdan başka bir sonuç çıkartmazlar. Bu meseleyi tartışanlar da, kendi aralarında önemli bir kısmın da talep ettiği ve katıldığı bir hareket tarzından, kendilerinden önce bunu uygulamamızdan kırgın olmazlar. Yalnız Kadın Masonluğunun kabulüne ait hiçbir bilgiye rastlamadığımız İngiltere Mason Kurumu'nun bu meseleyi yanlış anlayabileceği olasılığı akla gelebilir, hâlbuki bu da şüphe yok ki gerçekleşme olasılığı bulunan bir şey değildir; çünkü adı geçen kurumlar adopsiyon usulünü kabul etmiş olan diğer ülkelerdeki mason kurumlarıyla kesinlikle bir ilişki kurmamakla böyle bir meseleyi bir kopuş nedeni olarak saymadığını da kabul etmiş demektir.

3. Kadın Masonluğunun, Erkek Masonluğundan farklı bir şekilde, ayrı mülhak bir mahfil tatbik ve icrası bahsine gelince: bunun başlıca sebebi kadınların alâkadar olmadıkları mesainin münferiden icrası ile beraber **erkeklerin birçokları kadınlarda ketumiyet ve mutemediyet evsafını noksan telâkki etmektedirler.** Zaman ilerledikçe erkeklerin kadınlar hakkındaki telâkkileri de değişmektedir; kadının bir meta, bir ziynet, bir aleti zevk farz olunduğu devirlerde bittabi erkekler kadınlarda hukuku beşeriye tasavvur etmemişlerdi. **Tekâmülü beşer kadınları derece derece hukuku tabiîlerine mazhar etmeğe başladı, kadının erkekle aynı hukuka malikiyeti teslim olunduğu gün bu hakkın her tarafça teslimi dakikası hulûl etmiş demektir.**

3. Kadın Masonluğunun, Erkek Masonluğundan farklı bir şekilde, ayrı bir locada yapılması ve uygulanması konusuna gelince; bunun başlıca nedeni kadınların alakadar olmadıkları çalışmaları tek başına yapmaları ile beraber **erkeklerin birçoğu, kadınlarda "sır tutma" ve "güvenilir olma" niteliklerinin eksik olabileceği görüşündedirler.** Zaman ilerledikçe erkeklerin, kadınlar hakkındaki görüşleri de değişmektedir; kadının bir nesne, bir süs, bir zevk aleti olarak görüldüğü devirlerde tabii ki de erkekler kadınlar için insan haklarını zihinlerinde canlandıramamışlardı. **İnsanlığın gelişmesi ile kadınlar aşama aşama doğal haklarına kavuşmaya başladılar, kadına erkekle aynı yasal hakların verildiği gün, her iki taraf için de bu, adaletin yerini bulduğu an olacaktır.**

Meseleyi son safhasında intaç için şu suali hâlletmek icap eder. Bugün kadınların da erkekler gibi ve tamamile aynı hukuk ve vezaifi haiz birer insan olduklarında şüphe edilebilir mi?

Sorunu son aşamasında neticelendirmek için şu soruyu cevaplamak gerekmektedir. Bugün kadınların da erkekler gibi tamamıyla aynı yasalara ve göreve sahip birer insan olduklarından şüphe edilebilir mi?

Harbi Umumî'nin verdiği son neticeleri göz önünde tutmak şartı ile buna «Hayır» diyebilecek olanlar kadınların da Masonluğa tıpkı erkekler gibi kabulüne rey vermiş olanlardır; bilâkis eğer hâlâ kadınları erkeklerin dununda farz edebilecek olanlar kalmış ise, bunların nisvanın ademi kabulüne, yahut yalnız mahdut ve mukayyet bir şekilde tekrisine rey vermeleri icap eder.

Birinci Dünya Savaşı'nın son neticelerinin de göz önünde tutulması şartıyla buna, "Hayır" diyebilecek olanlar, kadınların da Masonluğa tıpkı erkekler gibi kabulüne onay vermiş olanlardır; tam tersine eğer hâlâ kadınları erkeklerin himayesinde farz edecek olanlar kalmışsa, bunların kadınların da insan olduklarını kabulüne yahut yalnız sınırlı ve bazı koşullara bağlı olmak kaydıyla tekrislerine onay vermeleri gerekmektedir.

Esasatı Kanuniye

Anayasa

Kadınların kabulü meselesini kavanini masoniye nokta-i nazarından tetkik için Komisyon maşrık-ı âzam kavanini esasiye ve nizamatı umumiyesi ile maşrık-ı âzamın alelûmum mahfiller hakkında cari nizamnamei umumîsini madde be madde nazarı mütalâadan imrar eylemiştir. Bütün bu sütunu kanuniyede mason olabileceklerin haiz olmaları muktazi evsafa ait bir tek ibare mevcut değildir, yalnız kavanini esasiyeninin dokuzuncu ve mahfiller nizamnamei umumîsinin kırk altıncı maddelerinde mason olmağa mâni evsaf zikrü tadat olunmuştur.

Kadınların kabulü meselesini mason yasalarının bakış açısından incelemek için Komisyon, Büyük Doğu anayasaları ve genel tüzükleri ile Büyük Doğu'nun localar ile ilgili yürürlükteki tüzüğün genelini madde madde ve dikkatlice okumaya çalıştı. Bütün bu yasalarda mason olabileceklerini içeren gerekli niteliklere ait bir tek ibare mevcut değildi, yalnız anayasanın dokuzuncu ve genel localar tüzüğünün kırk altıncı maddelerinde mason olmaya engel nitelikler olduğu varsayılmıştır.

Bu maddelerin tetkikine girişinizden evvel Komisyon şu noktaya celbi dikkat lüzumunu his eylemiştir ki kavanin ve nizamatı mevcudenin mason olmak için lâzım şeraitten bahsetmeyip yalnız buna mâni olabilecek nekaisten bahsetmesinde bir nüktei kanuniye mündemiçtir. **Demek vazı kanun Masonluğu filân veya falân şeraiti haiz olanlara bahşedilecek bir imtiyaz mahiyetinde değil, belki her ferdi beşer için ihrazı muhik bir hakkı tabiî olarak kabul ve telâkki eylemiştir.** Bunun için her ferdin mason olmak hakkını esasen kabul ve teslim ederek yalnız bu hakkı izale, ıskat, ihlâl veya imhâl edebilecek nevakısı ve nekaisi tadada lüzum görmüştür; eğer nisviyet dahi bu manialar arasında bulunsaydı o da tasrih edilmek icap ederdi, tasrih edilmemesi Masonluğa kabul için bir mani olmadığının kabulü ve tasdiki demektir.

Bu maddelerin incelenmesine girişilmesinden önce komisyon şu noktaya dikkat çekme gereğini hissetmiştir ki; yasa ve mevcut tüzüklerde mason olmak için gerekli koşullardan bahsetmeyip yalnız buna engel olabilecek eksikliklerden bahsedilmesinde ince bir detay gizlidir. **Demek yasayı hazırlayan, Masonluğu "filan veya falan koşullara sahip olanlara" bahşedilecek bir imtiyaz niteliğinde değil de, belki her insan ferdi için erişilmesi yerinde ve doğal bir hak olarak sayıp, kabul etmiştir.** Bunun için her bireyin mason olma hakkını esasen kabul edip, bu hakkı vererek, yalnız bu hakkı bozacak, zarara uğratacak veya yok edebilecek eksiklikleri ve noksanlıkları saymakta da fayda görmüştür; eğer kadınlık bu engeller esasında bulunsaydı, onun da açıkça belirtilmesi gerekirdi, açıkça belirtilmemesi Masonluğa kabul için bir engel olmadığının kabulü ve onayı demektir.

Filhakika mevaddı mezkûrede münderiç kuyut ve şurutta cinsiyet mes'elesi asla mevzubahs olmamıştır, işbu maddelerin metinleri berveçhi atidir.

Gerçekten de yasalardaki, nizamlardaki maddelerde bahsedilen koşullar ve şartlarda cinsiyet meselesi asla söz konusu olmamıştır, işte bu maddelerin metinleri aşağıdaki gibidir.

«Kavanini esasiye Madde 9 — Yirmi bir yaşını ikmal etmemiş olanlar mason olamazlar, şu kadar var ki babanın evlâdı on sekiz yaşında cemiyete dahil olabilirler.»

Anayasa Madde 9- Yirmi bir yaşını bitirmemiş olanlar mason olamazlar, şu var ki mason babanın çocukları on sekiz yaşında derneğe dahil olabilirler.

«Mahfil nizamnamei umumîsi Madde 46 — Evvelâ 21 yaşını ikmal etmeyenler, saniyen ahval ve ahlâkı tenkit ve tahtieden ari olmadığı mütevatır olanlar, salisen temini maişetini kâfil esbap ve vesilei namusperveranesi bulunmayanlar, rabian cemiyetin mesleğine ait izahat ve malûmatı idrak ve taakkule kâfi tahsili bulunmayanlar, hamisen mahfilin bulunduğu mahalle karip yahut 50 kilometroya kadar muhitinde altı aydan beri ikametgâh sahibi olmayanlar mason cemiyetine kabul olunmaz ve mason unvanının balışeylediği hukuk ve imtiyazattan müstefit olamaz.»

"Loca Genel Tüzüğü Madde 46 – Birincisi 21 yaşını doldurmamış olanlar, ikincisi davranışlarının ve ahlâkının hatalı olduğu eleştirisine kesin kanaat getirilenler, üçüncüsü geçimini sağlayamayan ve geçimini ahlâksız yollardan elde edenler, dördüncüsü derneğin mesleğine ait açıklamaları algılayacak ve anlayacak düzeyde eğitimi yeterli olmayanlar, beşinci olarak da locanın bulunduğu mahalleye yakın veya 50 kilometreye kadar muhitinde altı aydan beri ikametgah sahibi olmayanlar mason derneğine kabul olunmaz ve mason unvanının bahşettiği yasa ve izinlerden yararlanamaz."

Görülüyor ki elde mevcut kavaninin ahkâmı sarihasına göre her ferdi beşerin mason olmak hakkı esasen mevcuttur; yalnız yaş küçüklüğü, mesavii ahval, taayyüş fikdanı, tahsil noksanı ve ikametgâhsızlık hâlleri bu hakkın icrasına muvakkaten veya külliyen mâni olabilir. Bu manialardan azade olanlar sureti kafiyede mason olmak, ve bir mahfile kabullerini talep eylemek hak ve salâhiyetine maliktirler. Kavanin mümaneatı bahsinde nizamatı mevcudede azai cemiyetten bahis hengâmında daima birader ve franmason gibi müzekker ifade kullanıldığına istinat edilmektedir; lâkin balâde arz olunduğu gibi umuma şamil olan bir hakkın men ve tahdidinde delâlet kâfi olmayıp sarahat lâzımdır; bundan başka mezkûr ifadenin istimali pek muhtelif sebeplere kabili isnattır.

Görülüyor ki, eldeki mevcut yasanın yargılarından anlaşıldığı üzere her insan ferdinin mason olma hakkı esasen mevcuttur; yalnız yaş küçüklüğü, kötü davranışlar, geçimini sağlayamamak (hayatını idame ettirebilme eksikliği), eğitim yetersizliği ve ikametgâhsızlık gibi durumlar, bu hakkın elde edilmesine geçici veya tamamen engel sayılabilir. Bu engelleri olmayanlar kesin bir şekilde mason olma ve bir locaya kabullerini talep etme hakkına ve yetkisine sahiptirler. Yasanın engel olma konusunda, mevcut düzene üye dernekler içerisinde, o dönemlerde daima "birader veya franmason" gibi eril bir ifade kullanıldığı dikkatleri çekmektedir; fakat daha önce de belirtildiği üzere herkesi kapsayan bir hakkın engellemesi ve sınırlandırılmasına işaret etmek yeterli olmayıp konuya açıklık getirmek de gereklidir; ayrıca az önce de belirtilen ifadenin kullanımını birçok nedene dayandırmak da olanaklıdır.

Evvelâ – ihtimaldir ki bu metinlerin hini tanziminde kadınların bu hakkı tabiîsi tahattur ve teemmül edilmemiş olsun.

Birincisi, bu metinlerle karşılaşıldığında, kadınların bu doğal hakkı hatırlanmış ve daha önce bu hakkın üzerinde iyice düşünülmemiş olduğu da bir olasılıktır.

Saniyen – malûm olduğu üzere şimdiye kadar kadınlar yalnız «adoption» mahfillerine kabul olundukları ve müptedi derecesindeki biraderler kadınların duhulünden ve kadın mahfillerinin vücudundan bihaber tutuldukları cihetle, müptedilerin de ıttılânıa küşade olan, ve aynı zamanda mahfili ricale mahsus bulunan metinlerde hemşirelerden bahse lüzum görülmeyerek yalnız birader tabiri istimal edilmiş olabilir.

İkincisi, bilindiği üzere şimdiye kadar yalnız kadınlar "adopsiyon locaları"na kabul olundukları ve çırak derecesindeki biraderler, kadınların kabulünden, kadın localarının varlığından habersiz tutuldukları nedeniyle, çırakların da bilgilerine açık olan ve aynı zamanda locadaki erkeklere özgü bulunan metinlerde hemşirelerden bahsetmeye gerek görülmeyerek, yalnız birader terimi kullanılmış olabilir.

Salisen – her lisanda cari olan taklip kaidesi erkek ve kadından mürekkep olan bir heyeti umumiyeden bahsederken zamiri müzekker ve ifadei müzekkere istimalini mucip olmuş olabilir.

Üçüncü olarak da bunun nedeni, her dilde geçerli olan dönüştürme, uyarlama kuralından ötürü, tabanı erkek ve kadından oluşan genel kuruldan bahsederken temsilen, eril bir zamir kullanılmış olabilir.

Elhasıl mason hemşirelerin vücudu emsali tarihiye ile musaddak ve malûm, kadınların Masonluğa kabulü aklen ve mantıkan tabiî ve muktazi, kavanin ve nizamatı mevcudede bir men'i sarih mefkut olduğu hâlde sadece böyle bir işareti baideye istinat ile memnuiyet hükmü istidlal eylemek hiç te şayanı kabul ve iltifat bir dava değildir.

Sonuç olarak mason hemşirelerin varlığı, doğruluğu kanıtlanmış örnek tarihi ile bilindiği, Masonluğa kabulleri akla ve mantığa uygun ve de gerekli olduğu, buna yasa ve tüzüklerde açık bir engel olmadığı hâlde, sadece böyle bir işareti uzak da olsa kanıt saymakla hoşnut olabilmek hiç de kabul edilebilir ve takdir edilesi bir durum değildir.

Şu basit birader ifadesinin delâletine mukabil sarahat kadar muteber tutulacak diğer bir işaret tetealimi masoniye meyanında her mason zevcesinin nazarî olarak mason edilmesi ve hatta tekris edilenlere önlükle beraber beyaz eldiven verilmek adeti takip olunan mahfillerde müteehhil olan neofitlere biri kendisi ve diğeri zevcesi için olmak üzere **iki çift** eldiven **verilmesidir.** Mason mahfillerindeki Beyaz Celseler, izdivacı takdis, evlât edinme merasiminin cevazı icrası da bu keyfiyeti müeyyettir. **Bu işaretler vazıhan ima etmez mi ki her kabul olunan erkeğin zevcesi de zevcinin biraderlerinin hemşiresi ve mason âleminin bir uzvudur.**

Şu basit birader ifadesinin göstergelerine karşılık ibaredeki açıklık kadar saygın tutulacak diğer bir işaret de, masonlar arasında her masonun eşinin teorik olarak mason kabul edilmesi ve hatta tekris edilenlere, önlükle beraber, beyaz eldiven verilmesi âdetini takip eden localarda evli olup da tekris olanlara, biri kendisi, diğeri de eşi için olmak üzere **iki çift** eldiven **verilmesidir.** Mason localarında "Beyaz Oturumlar", masonik nikâh, evlat edinme törenlerinin uygulaması da bu durumu destekler. B**u işaretlerin de açık bir şekilde ifade ettiği üzere, her kabul olunan erkeğin eşi de biraderlerinin hemşiresi ve mason dünyasının bir uzvudur.**

Şimdi bir sual varit oluyor: Mademki mason kavanini esasiyesi kadının kabulüne bir mâni göstermiyor, ve muhtelif memalikte şimdiye kadar velev «adoption» mahfili şeklinde olsun kadın âlemi masonîye kabul olunmuştur, neden kavanin ve nizamat kadınlar hakkında sarih bir maddeyi ihtiva etmiyor?

Şimdi şöyle bir soru ortaya çıkıyor: Mademki mason anayasası kadının kabulüne bir engel göstermiyor -ve kaldı ki çeşitli ülkelerde şimdiye kadar "adopsiyon locası" şeklinde de olsa kadınlar Masonluğa kabul edilmiştir- neden yasa ve tüzükler kadınlar hakkında belirgin bir maddeyi içermiyor?

Komisyonun zannına göre, kavanini esasiyenin bu mebhaste ayrıca bir sarahat lüzum görmeyişi daha manidar ve daha nükteli bir maksada matuf olsa gerektir. Âlemşümul olan Masonluk tekâmülce mütefavit memaliki muhtelifede tatbik olunacaktır. Memleket vardır ki kadınlarının mertebei tekâmülü henüz mason olmağa değil, mülkiyet, sadakat, insaniyet gibi basit hukuku adiyeye bile nail olmalarını temine kâfi değildir; memleket vardır ki kadınları yalnız mahdut ve mukayyet bir şekilde bazı hukuka nail olabilir; yine memleket vardır ki kadınları hukukça bihakkın erkeklerine müsavi bulunur. Zaman ve mekânın, şeraiti muhitiye ve içtimaiyenin icabatına göre mason kuvvai âliyei idariyesinin kadınları ihrazı tekâmül edinceye kadar muvakkaten mason âleminden uzak tutmak, yahut yalnız mahdut ve mukayyet bir şekilde almak hususlarında ihtiyar sahibi bırakmak lüzumu bu ademi tasrihe saik olmuş olsa gerektir.

Komisyonun tahminine göre, anayasanın bu kısmında ayrıca bir açıklamaya gerek görülmemesi, daha anlamlı ve daha düşündürücü bir amaca yönelik olsa gerektir. Evrensel olan Masonluk, gelişimine göre çeşitli ülkelerde birbirinden farklı şekilde uygulanacaktır. Öyle ülkeler vardır ki, kadınların mertebesinin gelişmesi henüz mason olmaya değil, mülkiyet, sadakat, insaniyet gibi basit hukuksal olanakları elde etmelerine bile yeterli değildir; öyle ülkeler vardır ki kadınları, yalnız sınırlı ve bazı koşullara bağlı olacak bir şekilde birtakım hukuksal haklara kavuşabilirler; yine öyle ülkeler vardır ki kadınları, hukukça erkeklerle eşittir. Zaman ve mekânın mevcut toplumsal koşullarının uygulanmasına göre, büyük mason güçleri yönetiminin kadınların bu hakka ulaşmasının da gelişimini (evrimini) tamamlanmasına kadar olan geçici bir süre içerisinde kadınları, mason dünyasından uzak tutmak yahut yalnız sınırlı ve bazı koşullara bağlı olacak bir şekilde Masonluğa almak hususlarında seçimi kendilerine bırakmak gereği duymaları, bu belirsizliğe neden olmuş olsa gerek.

İmdi mesele kanunî safhadan ayrılarak zamanı hazırada alelümum medenî âlemde ve lıassaten memleketimizde kadınların kabulü için lâzım olan derecei tekâmüle vâsıl olunup olunamadığı noktasına bağlamış olur.

Şimdi meseleyi yasal evreden ayrılıp bugünkü zamana bakarak değerlendirirsek, genel olarak çağdaş toplumlarda ve özellikle ülkemizde kadınların kabulü için gerekli olan aşamaların gelişmesine varılıp varılamadığı noktasına bağlamış oluruz.

Delaili Akliye ve Mantıkiye

Akla ve Mantığa Uygun Kanıtlar

Akıl ve mantık mukaddematı umumiyede zikrolunduğu üzere bilâ tereddüt kadınların da mason nuru ziyasından müstefit olmaları hak ve lüzumunu tasdik eder. Nuru ziya remzi ile ifade edilen hakikati gaiye vâsıl ve saliklerince elbette mukaddes ve ulvî bir şeydir. Mukaddes ve ulvî bildiğimiz, beşeriyet ve fert için hadii necat addettiğimiz bir hakikati ehil ve müstahaktan diriğ etmek kimsenin elinden gelemez.

Akıl ve mantık, başlangıçtaki genel açıklamalarda da belirtildiği üzere tereddütsüz bir şekilde kadınların mason gerçek ışığından yararlanma hakkını ve gereğini onaylar. "Gerçek Işığı" simgesi ile ifade edilen "hakikat neticesine" ulaşmak, buna ulaşmaya çalışanlarca elbette kutsal ve yüce bir şeydir. Kutsal ve yüce olarak bildiğimiz, insanlığı ve bireyi aydınlatma amacına yönelten olarak kabul ettiğimiz bir hakikati, yetkin ve lâyık kişiden esirgemek, kimsenin elinden gelemez.

Acaba kadınlık bu ehliyet ve istihkakı refeden bir sebep addolunabilir mi ?

Acaba kadınlık, bu yeterliliği ve hakkı ortadan kaldıran bir sebep olarak kabul edilebilir mi?

Masonluğun saliklerinden istediği evsafı umumiye hüsnü niyet, samimiyet, zekâ ve istidat, sayü amel, namus ve haysiyet, ketmi esrar, hissi fedakâri olduğuna göre kadınlık fertleri itibariyle değil, cinsiyet itibariyle bu evsaftan ari midir?

Masonluğun üyelerinden istediği tüm insanlık için iyi niyet, samimiyet, zekâ ve yetenek, emek, namus ve onur, ketumiyet, fedakârlık olduğuna göre kadınlar, kendi şahsiyetleri nedeniyle değil, cinsiyetleri nedeniyle mi bu niteliklerden yoksundur?

Kadîm zamanlarda kadının kuvvai maddiye ve maneviyece erkekten ayrı ve onun dununda telâkki edildiği devirler vardı; fakat asrımızda tecrübe ve mantık bu evhamı bihakkın izale eylemiştir. Erkekler arasında olduğu gibi kadınlar arasında da sui niyet sahibi budala, tembel namussuz, boşboğaz, korkak ve alçak fertler bulunabilir. Mason mahfilinin kapıları bütün erkeklere küşade olmadığı gibi bütün kadınlara da elbette açılmaz; fakat mason olabilecek evsafı haiz dünyada bir tek kadın olduğu farz olunsa bile o tek kadının hakkı namına akıl ve mantık ile yine mabedimizin kapısını ona açmağı ve diğer o evsaftan mahrum kadınlara kapamağı icap ederdi. Nasıl ki ricalden olan talipler dahi tahkikatı ciddiyeden sonra âraya müracaat suretiyle kabul olunuyor ve o evsafı kâfi görülmeyenler reddediliyorsa, kadınlara da bittabi aynı muamele icra olunacaktır.

Çok eski zamanlarda kadının maddî ve manevî kudreti, erkekten farklı olduğu ve erkeğin egemenliğinde kabul edildiği devirler vardı; fakat çağımızda deneyim ve mantık gerçekten bu kuruntuları çürütmüştür. Erkekler arasında olduğu gibi kadınlar arasında da art niyetli, budala, tembel, ahlâksız, boşboğaz, korkak ve alçak bireyler bulunabilir. Mason localarının kapıları bütün erkeklere açık olmadığı gibi bütün kadınlara da elbette açık olamaz; fakat mason olabilecek niteliklere sahip, dünyada bir tek kadın olduğu farz edilse bile, o tek kadının hakkı adına akıl ve mantık ile yine mabedimizin kapısını ona açmak ve diğer niteliklerden yoksun kadınlara kapamak gerekirdi. Nasıl ki yüksek makamlarda olan adayların bile soruşturması ciddiyetle yapıldıktan sonra onaya başvurularak kabul olunuyor ve o niteliklere yeterli görülmeyenler reddediliyorsa, kadınlar için de bizzat aynı tutum uygulanabilir.

Kaldı ki hüsnü niyet, merhamet, şefkat, hasenatperverlik, fıkaraya muavenet gibi mesailde kadınların hatta çok defa erkeklere bile tefevvuku meşhudat ve bedihiyyat cümlesindendir. Zekâ ve istidat, sai ve amel, namus ve haysiyet mesailinde dahi kadınla erkek arasında mühim ve bariz bir fark iddiası mesbuk ve mutasavver değildir. Ezhanı en ziyade tahriş eden nokta kadınların ketumiyet ve fedakârlığına itimat olunup olunmayacağı meselesidir.

Kaldı ki iyi niyet, merhamet, şefkat, iyilikseverlik, yoksullara yardımcı olmak gibi konularda da kadınların çoğunlukla erkeklere üstünlüğü gözle görülen ve ispata bile gerek görülmeyen bir şeydir. Zekâ ve yetenek, çalışkanlık, namus ve onur konularında bile kadınla erkek arasında önemli ve apaçık bir fark olduğu iddiası anlamlı ve doğrulanabilir değildir. Zihinleri en fazla meşgul eden nokta ise kadınların ketumiyetine ve fedakârlığına güven olup olmayacağı meselesidir.

Komisyon, kendi aklı kasirince, bu noktada dahi meseleyi erkeklik ve kadınlık haricinde bir fert meselesi olarak telâkki eylemektedir. Tarih ketmi esrar eden, bu uğurda fedakârane can veren, bir maksat uğrunda cansiparane ölüme atılan birçok erkek kahraman yanında birçok kadın kahraman da kaydetmiştir. Tecrübe ve müşahede dahi erkekte ve kadında ketumiyet ve fedakâri hassasının vücut ve fikdannıa şehadet eylemektedir.

Komisyon, kendi mantığına göre bu noktada bile meseleyi “erkeklik ve kadınlık” dışında, bir “birey” meselesi olarak ele almaktadır. Tarih; sır saklayan, bu uğurda fedakârca can veren, bir amaç uğruna canını hiçe sayıp ölüme atılan birçok erkek kahraman yanında, birçok kadın kahraman da kaydetmiştir. Tecrübe ve gözlem bile erkekte ve kadında ketumiyet ve fedakârlık hassaslığının varlığına ve noksanlığına da tanıklık etmektedir.

Binaenaleyh komisyon kadınlık vasfının sureti mutlakada bir ferdi kabul veya ret için hiçbir sebep addolunamayacağı kanaatini sureti ciddiyede kabul eylemektedir. Mason olmak için talip olmak, mevanii kanuniyeden azade olmak, tahkikatı ciddiye lehinde zuhur etmek, ârâyı hafiyede ihrazı muvaffakiyet etmek, nihayet tecrübe ve imtihanlarda muvaffak olmak lâzımdır. Bunları yapabilen kadın da bunları yapabilen erkek gibi mason sınıfı uhuvvetine lâyık bir hemşiredir.

Dolayısıyla komisyon, kesinlikle “kadınlık niteliğinin”, bir birey olarak kabul edilme veya reddedilme için bir neden olarak öne sürülemeyeceği düşüncesini ciddiyetle kabul etmektedir. Mason olmak için talip olunması (istekli olunması), yasadışı bir suç işlenmemiş olması, soruşturmanın olumlu sonuç vermesi, oyların incelenmesinde başarılı bir sonuç alınması, sonunda da görüşme ve sınavlarda başarı sağlanması gerekmektedir. Bunları yapabilen kadın da, bunları yapabilen erkek gibi mason sıfatı ile kardeşlik bağına (zincirine) katılmaya lâyık bir hemşiredir.

Delaili İçtimaiye

Toplumsal Kanıtlar

Meseleyi bugünkü içtimaî şerait nokta-i nazarından mütalâa edecek olursak bu şeraitin de akıl ve mantık icabatını teyit eylemekte olduğunu görürüz. Medenî âlemin hâlihazırdaki cereyanı tekâmülü sağdan sola süratle ilerlemektedir. Asalet ve rehbaniyet imtiyazlarını yıkan evasıtı nas, bugün sermaye imtiyazını yıkmak isteyen erbabı sayü amelin önünde ric'at etmektedir. Her atılan adım beşeriyetin daha büyük bir İçtimaî inkılâba doğru süratle yaklaştığını gösteriyor. Dünkü inkılâp gibi yarınki inkılâp da kadını hukuk ve tekâmülce yükseltmek gayesini istihdaf ediyor.

Meseleyi bugünkü mevcut toplumsal koşullara göre irdeleyecek olursak, bu koşulların da akıl ve mantık gerekçelerini doğrulamakta olduğunu görürüz. Çağdaş dünyanın hâlihazırdaki akımlarının gelişimi sağdan sola hızlıca ilerlemektedir. Soyluluk ve ruhbanlık ayrıcalıklarını yıkan orta hâlli insanlar, bugün sermaye ayrıcalıklarını yıkmak isteyen iş ve iş gücü uzmanlarının önünde geri çekilmektedir. Her atılan adım insanlığın daha büyük sosyal devrime doğru hızlıca yaklaştığını gösteriyor. Dünkü devrim gibi yarınki devrim de kadının hukuksal ve gelişimsel anlamda daha iyi şartlara sahip olmasının amacını gütmektedir.

Daha bugünden kadınlar birçok hukuk istihsal eylemişlerdir. Ebediyeti izdivaç usulü cari memleketlerde hakkı talâk, mal birliği kaidesi mer olan devletlerde mal ayrılığı haklarını kazandıkları gibi doktorluk, avukatlık, muharrirlik gibi hür mesleklere intisap hakkını, hatta meb'usluk gibi hukuku siyasiyeyi ihraz eylemişlerdir. Hukuku beşerden mahrum oldukları zamanlarda «hür» olmadıkları için bittabi mason olamayan kadınlar hukuku içtimaiyeyi ihraz ettikleri vakitler «adoption» usulü ile mason olabildikleri gibi hukuku tamme ve kâmile istihsal ettikleri dakikada da tam mason olacaklardır. O dakika ise artık gelmiştir. Bugün artık bilfiil değilse bile ilmen ve kanaaten kadınların hak ve vazifece erkekten hiç farkı olmayan tam birer insan olduklarını inkâra cür'et edebilecek medenî âlemde pek az insan kalmıştır. Hele Harbi Umumî neticesinde vukua gelen tahavvülâtı iktisadiye ve içtimaiye bu hakikati adeta mevkii fiile bile isal etmiştir. Harbi Umumî'de erkeğin muharebe meydanlarına koşarak boş bıraktığı diğer âmâl ve mesai sahasını dolduran kadınlar fabrika ameleliğinden hükümet memuriyetlerine, sokak tanzifatçılığından darülfünun rahlelerine kadar her sahada ibrazı ehliyet eylemişlerdir. Hâlihazırda kadın yalnız gebelik ve doğurma vazifesine mukabil askerlik hizmetinden affedilmiş tammülhukuk bir beşer ferdi olmuş gitmiştir.

Daha bugünden kadınlar birçok hukuksal hak elde etmişlerdir. Ölene kadar evli kalma zorunluluğunun geçerli olduğu ülkelerde boşanma hakkı, mal birliği kuralları gibi bazı şeylerin kesin şartlara bağlanmış olduğu devletlerde bile mal ayrılığı haklarını kazandıkları gibi doktorluk, avukatlık, yazarlık gibi serbest meslekleri yapabilme haklarını, hatta milletvekilliği gibi siyasi hakları bile elde etmişlerdir. İnsan haklarından mahrum oldukları zamanlarda "özgür" olmadıkları için doğal olarak mason olamayan kadınlar, sosyal haklarını elde ettikleri zamanlarda "adopsiyon" usulü ile mason olabildikleri gibi tüm hakları elde ettiklerinde ve yetkinliğe ulaştıkları anda da tam mason olacaklardır. O an ise artık gelmiştir. Bugün çağdaş bir dünya içerisinde, artık bilfiil olmasa da bilimsel ve mantıksal olarak kadınların hak ve görevce erkekten hiçbir farkı olmayan yetkin birer insan olduklarını düşüncesizce yadsıyacak çok az insan kalmıştır. Hele Birinci Dünya Savaşı'nın neticesinde meydana gelen ekonomik ve sosyal gelişmeler, kadınların çeşitli makamlara gelmesine kadar birçok hakka ulaştıkları gerçeğini gözler önüne sermektedir.

Birinci Dünya Savaşı'nda erkeğin savaş meydanlarına koşarak boş bıraktığı diğer iş ve çalışma sahasını dolduran kadınlar, fabrika işçiliğinden hükümet memurluğuna, sokak çöpçülüğünden üniversite kürsülerine kadar her sahada uzmanlıklarını herkese göstermişlerdir. Bugünkü durumda ise kadın, yalnız gebelik ve doğurma gibi sorumluluklarından ötürü askerlik hizmetinden muaf tutulması dışında, artık hukuksal olarak haklarını elde edip erkek gibi bir insan ferdi olmuştur.

Kadının kabulüne mâni göstermek istenilen bir sebep de kadın ve erkek ihtilâtının birtakım sui istimalâta sebep olacağı mülâhaza ve itirazıdır. Böyle bir ihtimalin kabulü, her şeyden evvel mukaddes bildiğimiz bir tesisi İçtimaînin harimi kutsiyetinde kendimize hâkim ve irademize sahip olamayacak kadar zayıf ve itimadı nefisten mahrum, yani bizzat mason olmağa gayrilâyık olduğumuzun tasdiki demektir. **Burada biraderlerimize karşı nasıl kardeş vazifesiyle mükellef isek hemşirelerimize de aynı uhuvveti göstermekle mükellefiz ve bunda kusur edersek kabahat kadınlığın veya erkekliğin değil, bizim kendimizindir!**

Kadının kabulüne engel göstermek istenilen bir neden de; kadın ve erkek karşılaşmasının ve görüşmelerinin suiistimal edilebileceğinin düşünülmesinden ötürüdür. Böyle bir olasılığın kabulü, her şeyden önce kutsal bildiğimiz bir kurumun kendine has kutsallığında, kendimize hâkim ve irademize sahip olamayacak kadar zayıf ve nefsimize güvenimizden noksan olduğumuzu, yani bizzat mason olmaya lâyık olmadığımızı da onaylamak demektir. **Burada biraderlerimize karşı nasıl kardeş sorumluluğunu taşıyorsak, hemşirelerimize de aynı kardeşliği göstermekle yükümlüyüz ve bunda kusur edersek, kabahat kadınlığın veya erkekliğin değil, bizimdir.**

Hâlbuki bilâkis bir kere mahfillerimiz valide, hemşire, zevce ve kerimelerimize açılsın, bir kere hayatımızın en muazzez anasırı müşekkilesini terkip eden kadınlarımızı bu mesaiyi kutsiyede yanı başımızda bizimle beraber çalışır görelim, bir kere hayat ve namusumuzu emniyet ettiğimiz biraderlerimizin bizim için olduğu gibi bize mensup kadınlar için de birer sadık ve vefakâr hami oldukları kanaati filen teeyyüt ve teessüs etsin, o zaman göreceğiz ki Masonluk da tamam olacaktır:

Hâlbuki tam tersine bir kere localarımız anne, hemşire, eş ve kız çocuklarımıza açılsın, bir kere hayatımızın en saygın unsurlarını birleştiren kadınlarımızı bu kutsal çalışmada yanı başımızda bizimle beraber çalışır görelim, bir kere hayat ve namusumuzu emniyet ettiğimiz biraderlerimizin bizim için olduğu gibi bize üye kadınlar için de birer sadık ve vefakâr gözetici oldukları inancı, eylemde de ortaya çıksın ve doğrulansın, o zaman göreceğiz ki Masonluk da tamam olacaktır.

Bize hayatı temin, nezaheti temsil, gayei mesaimizi irae eden nisvanımızı yanı başımızda görünce mahfiller bizim için hakikî bir aile harimi olacak ve orada çalışırken zihnimiz bütün varlığı ile canlanacaktır. Kadının vücut ve huzuru bizi müzakerat ve mesaimizde daha rakik ve dakik, daha faal ve müsmir, hele daha nezih ve muallâ olmağa sevk edecektir. Bizzat kadın için de mesaiyi masoniye ulvî bir meşgale, bir maksadı hayat olacak, onu işsizlikten, manasız israfat ve tezyinattan kurtararak samimî bir cemiyet hayatına alıştıracaktır.

Bize hayatı sağlayan, ahlâk temizliğine örnek olan, çalışma amacımızı gösteren kadınlarımızı yanı başımızda görünce localar için gerçek bir aile ortamı doğacak ve orada çalışırken zihnimiz bütün varlığı ile canlanacaktır. Kadının varlığı ve huzuru bizi, fikir alışverişlerimizde ve çalışmalarımızda daha nazik ve düzenli, daha çalışkan ve verimli, özellikle de daha güzel ve yüce olmaya yönlendirecektir. Bizzat kadın için de mason olmak yüce bir uğraş, bir hayat amacı, onu işsizlikten, anlamsız israflardan ve aşırı süslenme alışkanlıklarından kurtaracak, samimi bir dernek hayatına alıştıracaktır.

Kadın para ile alınır satılır bir mal, evi süsleyecek bir biblo, işimizi görecek bir hizmetçi olmaktan kurtuldu, onu zevkimizi tatmin ile mükellef bir metres olmaktan da kurtarmak, hukuk ve vezaifi mütesaviyeye malik bir insan yapmak zamanı gelmiştir.

Kadın para ile alınır satılır bir mal, evi süsleyecek bir biblo, işimizi görecek bir hizmetçi olmaktan kurtuldu, onu zevkimizi tatmin ile sorumlu bir metres olmaktan da kurtarmak, yasal hak ve sorumluluklar açısından da gerekli eşitliklere sahip bir insan yapmak zamanı gelmiştir.

Hususî mahiyeti haiz hür ve müsavatperest bir âlem teşkil eden, hurafat ve batılm, haksızlığın, tahakkümün hasmı biamanı olan, her nevi inkılâbatı siyasiye ve içtimaiyenin rehber ve amili vazifesini ifa ile müftehir bulunan, doğruluğun ve hakkın mürevvici, hürriyetperver cereyanların en ön safında hücum ve müdafaaya amade bir taraftar ve müşevviki olan **mason âlemi bu büyük ve mühim inkılâbın da ilk adımını atmak vazifesini deruhte etmelidir!**

Özel bir niteliğe sahip özgür ve eşitlikçi bir dünya oluşturan, hurafe ve boş inançların, haksızlığın, baskıcılığın amansız düşmanı olan, bir nevi siyasi ve sosyal devrimin rehberliğini, emekçiliğini yapanlarla övünç duyan, doğruluğun ve hakların savunucusu, özgürlükçü akımların en ön safında hücum etmeye ve bu saffi savunmaya kendisini adamış bir taraftar ve öncü olan **mason dünyası, bu büyük ve önemli devrimin de ilk adımını atmak görevini üstlenmelidir.**

Mesaili Ameliye

İşleyiş Sorunu

Kadınların kabulü bahsinde esas mesele ile suveri ameliye ve icraiyesi ayrı ayrı mütalâa olunmak lâzımdır. Esas mesele, balâdaki izahattan da anlaşılacağı üzere, pek vazıh ve muayyendir. Kadınlara âlemi masoniyi açmak ve onları nur ve ziya ile tenvir etmek ne mason kanunlarına, an'anatına, ne akıl ve mantığa ne de umumî ve mahallî şeraiti içtimaiyeye göre hiçbir ciddî maniaya maruz bulunmayan ifası vacip bir vazifedir. Bunun suveri ameliye ve tatbikiyesine gelince cür'etli bir darbe ile hemen kadını doğrudan doğruya mahfillerimize almak yahut kadınlar için ayrıca mülhak «adoption» mahfilleri tesis etmek, kadınların kabulünde şimdilik ve muvakkaten bazı kuyut ve tahdidat vazetmek gibi birtakım tedabiri evveliye ittihaz eylemek ihtimalleri vardır. Sırf idarî olan bu cihet hakkında komisyon bir mütalâa beyanına lüzum görmeyerek esas meselenin tahtı karara alınmasını teklif eder.

Kadınların kabulü konusundaki esas meselesiyle, bunun işleyiş biçimi ve uygulamasının ayrı ayrı irdelenmesi gerekmektedir. Esas mesele yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere kuşkuya yer bırakmayacak kadar açık ve belirgindir. Kadınlara mason dünyasını açmak ve onları "Gerçek Işık" ile aydınlatmak ne mason yasalarına ve geleneklerine, ne akıl ve mantığa ne de genel ve yerel sosyal koşullara göre hiçbir engelle karşılaşılmadığından da uygulanması gereken bir görevdir. Bunun işleyiş biçimine gelince, yüreklilikle bir vuruş ile hemen kadını doğrudan doğruya localarımıza almak ya da kadınlar için ayrıca "adopsiyon locaları" kurmak, kadınların kabulünde şimdilik veya geçici bir süreliğine bazı koşullar ve sınırlandırmalar koyarak, birtakım tedbirleri önceden almak gibi olasılıklar da vardır. Sırf yönetimle ilgili bu işleyiş hakkında komisyon derinlemesine irdelenmiş bir beyana gerek görmeyerek esas meselenin karara bağlanmasını önerir.

Hulâsa ve Netice

Özet ve Sonuç

Elhasıl mason tarihinde «adoption» tarzında birçok memlekette mason âlemine dahil olmuş bulunan, kavanini esasiyemizin duhullerine mâni olmadığı kadınları mahfillerimize kabul ile hem beşeriyete, hem Türkiye'ye, hem kadınlığa hem de Masonluğa büyük bir hizmet ifa edilmiş olacağına şüphe edilemez.

Sonuç olarak mason tarihinde "adopsiyon" tarzında birçok memlekette mason dünyasına dahil olmuş bulunan, anayasamızın kurallarına engel teşkil etmeyen "kadınların localarımıza kabulü" ile hem insanlığa, hem Türkiye'ye, hem kadınlığa hem de Masonluğa büyük bir hizmet ortaya konmuş olunacağına şüphe edilemez.

Binaenaleyh komisyon - şu tetkikata vesile olan talip şahıs hakkında Mahfili Muhteremce muktazi muameleye ârâya nazaren devam ile beraber- esas maddenin, yani kadınların Masonluk haklarının Türkiye Büyük Maşrıkı Nizamnamesi'nin yüz birinci maddesine tevfikan, balâda ar zolunan delail ile Mahfili Muhteremce tensip olunabilecek diğer berahinin icabı veçhile, Türkiye Maşrık-ı Azamı'nca tasdik ve kabulü zımnında keyfiyetin müdellelen Türkiye Maşrık-ı Azamı'na arzını Mahfili Muhtereme teklif eder.

Dolayısıyla komisyon –şu incelemeye neden olan, talip şahıs hakkında Sayın Loca'ya göre gerekçelerin onaya konulması devam etmekle beraber- esas maddenin, yani kadınların Masonluk haklarının, Türkiye Büyük Doğusu tüzüklerinin yüz birinci maddesine göre, burada sunulan kanıt ile Sayın Loca'nın uygun gördüğü diğer sağlam ve doğrulayıcı kanıtların varlığı nedeniyle, Türkiye Büyük Doğusu'nca onay ve kabulü için durumun delil ile ispat edilerek Türkiye Büyük Doğusu'na sunulmasını Sayın Loca'ya önerir.